

Rasespesifikk avls strategi Norsk Elghund sort

Versjon 2

Gyldig t.o.m. 01.01.2026

**Norsk
Kennel Klub**
HUNDEEIERNES ORGANISASJON

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	4
Generelt.....	4
Rasens historie, bakgrunn og utvikling.....	4
Overordnet mål for rasen.....	6
Rasens populasjon	7
Populasjonsstørrelse	7
Gjennomsnittlig kullstørrelse	8
Effektiv populasjonsstørrelse	8
Innavlsgrad	9
Bruk av avlsdyr	9
Innhenting av avls materiale fra andre land.....	12
Beskrivelse av langsiktige og kortsiktige mål.....	12
Prioritering og strategi for å nå målene.....	12
Helse.....	13
Generell beskrivelse av helsesituasjonen i rasen.....	13
Forekomst av helseproblemer, sykdommer, og/eller defekter.....	13
Forekomst av reproduksjonsproblemer	15
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	15
Prioritering og strategi for å nå målene.....	15
Mentalitet og bruksegenskaper	15
Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester	15
Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden.....	18
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	18
Prioritering og strategi for å nå målene.....	18
Atferd.....	18
Atferdsproblemer	18
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	18
Prioriteringer og strategi for å nå målene.....	18
Eksteriør.....	19
Eksteriørbedømmelse.....	19

RAS for Norsk Elghund Sort

Overdrevne eksteriørtrekk.....	22
Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål.....	23
Prioritering og strategi for å nå målene.....	23
Oppsummering.....	23
Prioritering av viktig kortsiktige og langsiktige mål.....	24
Plan for videre arbeid i klubben.....	24
Referanse.....	24

Innledning

Forbundsstyret i Norske elghundklubbers Forbund har gitt Avlsutvalget for Norsk Elghund Sort ansvaret for å utarbeide RAS dokumentet for Norsk Elghund Sort (NES). Forbundsstyret har det overordnede ansvaret for RAS dokumentet og skal videre godkjenne denne og nyere versjoner. RAS dokumentet skal evalueres hvert år og revideres hvert 5. år.

Bakgrunnen for arbeidet med RAS er Dogweb, Avls-seminar 2015 i regi av NEKF, FoU Elghundprosjektet 2016, Helseundersøkelsen Norsk Elghund 2021 og årsmeldinger NEKF – v/ avlsutvalget Norsk Elghund Sort

Generelt

Rasens historie, bakgrunn og utvikling

«Norsk elghund sort» -svarthunden – er en gammel rase som har utviklet seg fra lokale spisshund raser i grensetraktene mellom Norge og Sverige, og har eksistert som egen rase siden midt på 1800 tallet.

De første innbyggerne i Norden etter istiden var trolig fangstfolk og samer.

Funn som er gjort, tyder på at de hadde hunder. I Varanger er det funnet rester etter hundeskjelett fra omkring år. 7000 f. Kristus.

Antallet elghunder varierte med elgstammens størrelse. Først på 1800 –tallet var det mye ulv over store deler av den skandinaviske halvøy.

«Vargen var grov til å herje, især blant elgkalver og ungdyr» skrev Johannes Kjesbu i boka «På jakt - skildringer fra skog og fjell i Nord- Trøndelag» 1934. Østerdalsdikteren Jakob B. Bull skrev også om vargens herjinger, om hunder som ble drept og at hundeeierne satte halsband med lange pigger ut for å forsvare hundene mot ulvene.

I årene 1830 – 1840 var det ikke elg over store områder, bare Hedemarken og Østerdalen hadde svake stammer. Da det ikke var elg å jakte på, var det liten interesse for å holde hund. Det var bare de aller ivrigste elgjegerne og de som jaktet på bjørn som holdt hund.

Ulven forsvant nærmest på midten av 1800 – tallet. Elgstammen økte igjen, og med det interessen for jakt og hundehold. Elgjegerne henvendte seg til samene for å kjøpe elghund, den gang kaldt dyrehund.

Samene hadde to typer hund. En noe langbygd og med lang og relativt myk pels. De kunne ha forskjellig farge. Den andre, som var helt svart hadde et kort og striere hårlag, var mindre og lettere bygd. Det var avkom etter denne typen hund, jegerne kjøpte fra samenes oppdrett. Dette har skjedd flere ganger. Blant annet etter at de svarte hundene, som presten Smidt i Trysil skrev om i slutten av 1700 – tallet var i ferd med å forsvinne.

Det ble også kjøpt inn hunder fra Sverige (Kalixhunder). Også fra Karelen ble kjøpt inn hunder. Typen var ikke alltid like ensartet. Det var for eksempel flere

som hadde stubbhale, hadde innslag av hvitt og brunt i fargen. Ørene kunne være halvt hengende eller også kuperte.

Mot slutten av 1800 – tallet var det en god periode for svarthunden. Langs grensen mot Sverige fra Nordland til Halden og vestover til Telemark var det relativt mange og typiske svarthunder.

Vi kan lese at dette var svært modige og stri hunder, som gikk til angrep på både elg og bjørn.

I Norsk Skogbruksmuseums særpublikasjon nr. 6 skriver Andreas Vevelstad om bjørnejegeren Olav Tverstøyl og svarthunden Valdus. Den var innkjøpt fra Alta, men stammet antakelig fra Russland.

I april 1883 skjøt han en kjempestor bjørn med hjelp av Valdus. Senere på våren ble Valdus skamslått av en bjørn de ikke fikk. Senere kjøpte Olav Tverstøyl hund av en lapp i Bykle. Det skrives om hunden. Der var ofte ei tyngsel for Olav når han måtte gå med denne hunden i band. Kom det ei ku eller ein gris i næreiken kunne han ekse seg opp slik at skummet valt or kjeften hans. Men mot bjørnen var han ein mester.

Første gang svarthunden var representert på utstilling var 1877. Den gang ble alle spisshundene stilt i samme klasse under betegnelsen «Elg og bjørnehunde.

I 1895 forelå den første standard for Sort Dyrehund, som rasen den gang ble kalt. Betegnelsen «norsk dyrehund» finner vi i stambokens rasefortegnelse første gang i 1903.

På denne tid hadde Chr. og P.M Anker i Halden, et betydelig oppdrett. Oppdrettet var så betydelig at det ble foreslått at rasen skulle hete «Ankerhunden».

Utover i årene som fulgte var det flere interesserte og betydelige oppdrettere. Bengt Løvsjøliv fra Lierne var i tillegg en ivrig utstiller og reiste bl.a. helt til Bergen.

Ellers kan nevnes: Paulus Lunde og godseier F.M. Treschow, Larvik – Ragnar Baanerud, Roverud – Asbjørn Nustad, Hundorp – Johs. Mustorp, Halden og O. Kvernberg, Hønefoss.

Våren 1901 utarbeidet NDK's (Norsk Dyrehund Klubb) styre forslag til standard for den grå og den sorte dyrehund. Standardforslagene ble heftig diskutert. NKK og NDK ble enige om å benytte navnene – Grå Dyrehund og Sort Dyrehund. Standarden ble ikke godkjent av NKK.

I 1905 ble det utarbeidet ny standard med små endringer og NKK anerkjente svarthunden som rase.

I 1910 anerkjente NKK NDK's tidligere standard for Sort og Grå Dyrehund.

I 1935 vedtok SKK og NKK «Standard for Sort Dyrehund».

Stamboka ble «lukket i 1980. Standarden ble noe justert i 1983 og fornyet i 1987.

Den viktigske forandringen var høyden. Idealhøyden på hannhunder ble satt til 47cm og på tispene 44 cm.

Tiden under og etter 2. verdenskrig var en vanskelig tid for svarthunden. Så vanskelig at i jubileumboka til 50-års jubileumet skriver Christian Tolster: Det er et meget trist kapittel i klubbens historie at den sorte dyrehunden er blitt fullstendig fortrent av den grå.

Tolster oppfordrer alle som hadde gode svarthunder til å begynne med avl. Han stilte også spørsmål om en ikke burde oppsøke samene enda en gang og kjøpe av deres korthårete hunder.

Utover på 50 og 60 – tallet fikk vi en positiv utvikling, både i antall hunder og kvalitet. I denne periode foregikk det også en utstrakt innavl ved parringer. Det forekom både far – datter , bror –søster og mor – sønn parringer.

«Norsk Elghund Svart» har vært og er fortsatt en sund og frisk rase.

Den er rolig, avbalansert og en hengiven familiehund. Bilder av svarthunder fra 1880 – og først på 1900- tallet viser en hund som svært lik dagens svarthunder. Norsk Elghund Sort er en av våre to nasjonale elghundraser.

I forbindelse med Svarhundtreffet i Kvinnherad 2007 skrev Arve Flatås bl.a.: Rasens offisielle navn er i dag Norsk Elghund Sort, men den har opp gjennom åra hatt mange andre betegnelser, bl.a. dyrehund og i Trøndelag bare «svarthund.»

De siste 5 årene har det blitt registrert i gjennomsnitt ca. 230 valper pr. år. Antall reg. valper pr. år fra 2016 til og med 2020: 210, 225, 228, 257, 230. Til og med juli i 2021 er det ny rekord med 317.

Populariteten til NES er sterkt økende både i Norge og Sverige.

Overordnet mål for rasen

Avlsarbeidet har som mål å utvikle en bærekraftig NES populasjon av gode jakthunder med god helse, godt gemytt og med et rasetypisk utseende. For å videreutvikle Norsk Elghund Sort (NES) i Norge er det svært viktig med størst mulig genetisk bredde i avlen.

Egenskaper prioriteres i følgende rekkefølge:

1. Helse
2. Gemytt
3. Genetisk bredde
4. Jaktegenskaper
5. Eksteriør

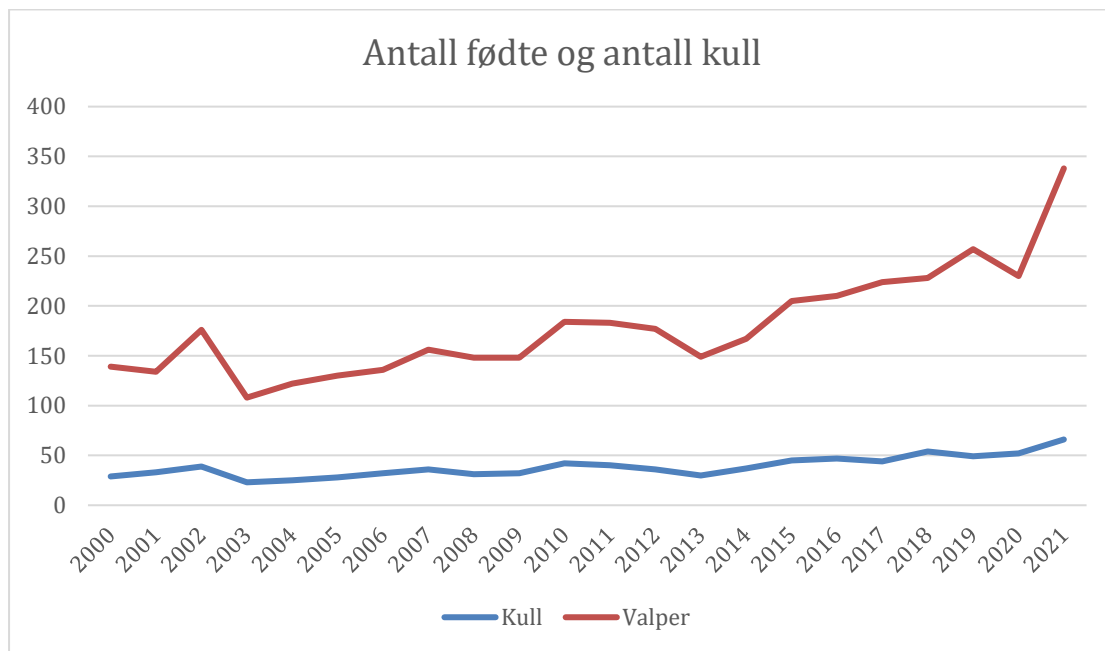
Rasens populasjon

Populasjonsstørrelse

Det er gjort en oppsummering for årene 1995-2014 for å danne et bilde av bruk av tisper/hannhunder de siste 20 årene. Totalt er det 3593 dyr i slektskapsfila. Videre er det gjort analyser av slektskapet så langt tilbake i tid som vi har tilgjengelig informasjon. Hvis man ser på en 10 års-periode, så var det i 2020 registrert 2554 individer NES i Norge.

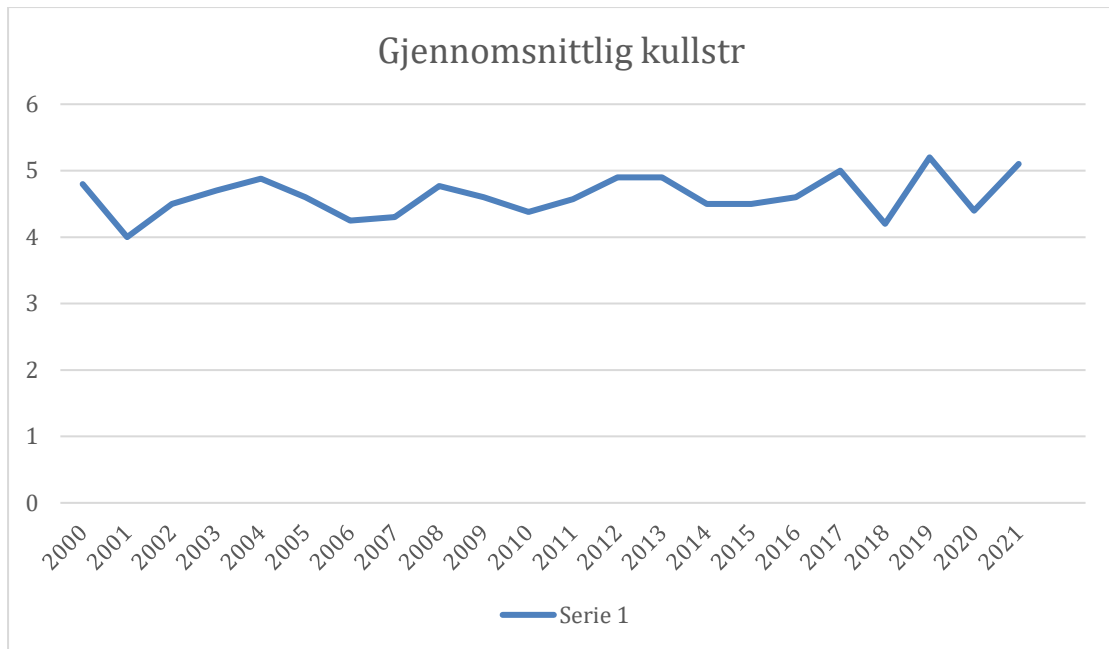
Antall kull og antall registrerte valper

Figur 1 viser hvor mange valper som er registrert født pr år i perioden 2000-2021. Det kan se ut til at det er en svak økning i antall registrerte valper de siste 10 årene. Antall registrerte kull ser imidlertid ut til å holde seg stabil, på mellom 30 og 40 registrerte kull årlig.

Figur 1. Antall fødte valper for årene 2000-2021. Totalt antall fødte på y-aksen, år på x-aksen. Kilde: NKK

Figur 1 viser også antall registrerte kull pr år i perioden 2000-2021. Antall registrerte kull varierer for de siste 20 årene fra helt nede i 23 (2003) til 66 (2021). Det er en tendens til økning i antall kull over tid.

Figur 2. Gjennomsnittlig antall avkom pr kull for ulike år. Fødselsår på x-aksen, gjennomsnittlig antall registrerte valper pr kull på y-aksen. Kilde: NKK

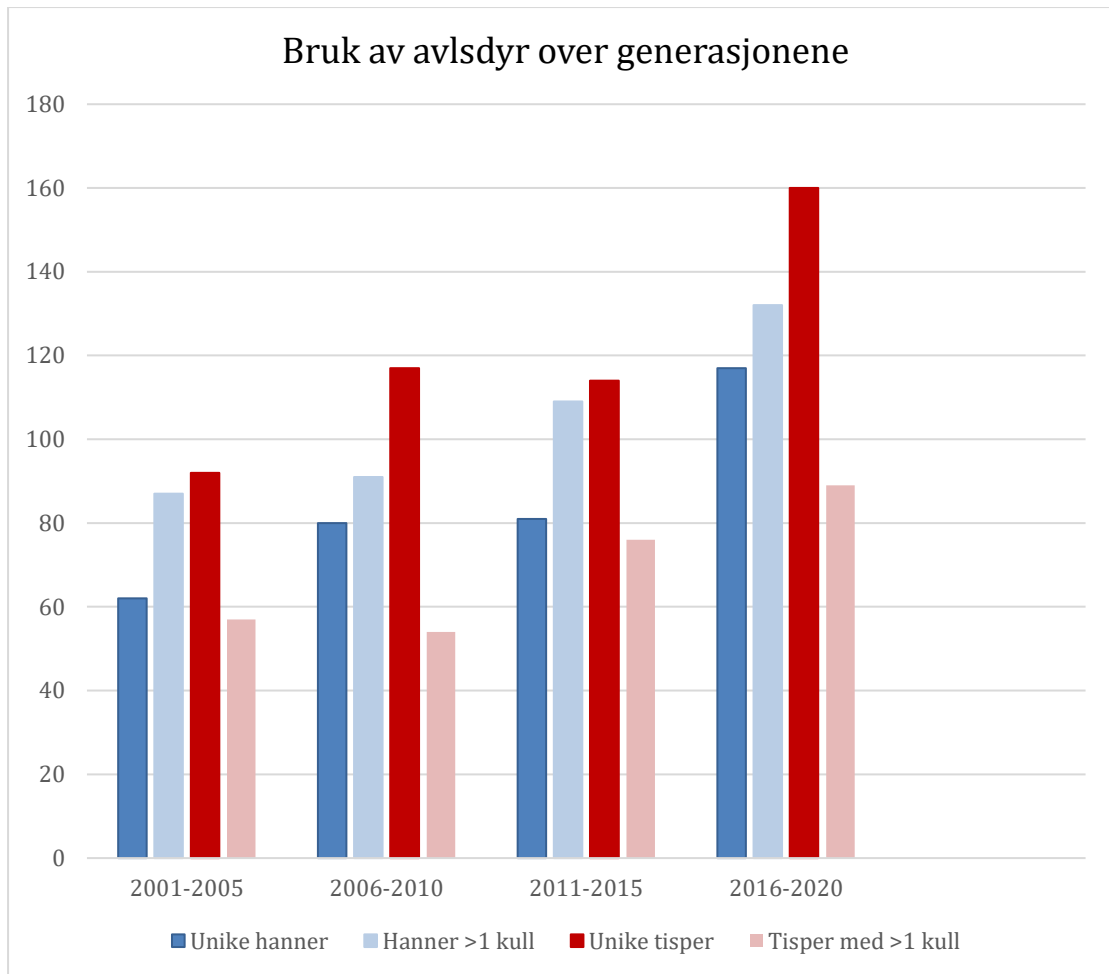
Gjennomsnittlig kullstørrelse

Som Figur 2 viser ligger gjennomsnittlig registrerte antall avkom pr kull mellom 4 og 5 valper pr kull de siste 20 årene. Det ser ikke ut til at det har vært noen endring i gjennomsnittlig antall fødte valper pr kull i perioden.

Effektiv populasjonstørrelse

Effektiv populasjonstørrelse er et begrep som brukes ofte i forbindelse med forvaltning av raser. Effektiv populasjonstørrelse er et estimat på hvor mange individer en måtte ha i en idealisert populasjon for å ha den samme økningen i innavl som en har i den aktuelle populasjonen (Falconer og Mackay, 1996). En idealisert populasjon er en populasjon med tilfeldig paring, likt antall hannhunder og tisper og hvor alle individer får like mange avkom. Effektiv populasjonstørrelse er brukt som et verktøy for å kunne sammenlikne avlsarbeid ulike populasjoner.

Basert på perioden 1980-2014 har NES en effektiv populasjonstørrelse på 60 individer. Vi har ikke oppdaterte tall for effektiv populasjonstørrelse for 2015-2021, men dette vil bli lagt inn når det er tilgjengelig.

Figur 3 viser fordelingen mellom antall tisper og antall hanner brukt i avl. Figuren viser også antall unike hanner og tisper brukt i avl. Kilde: NKK

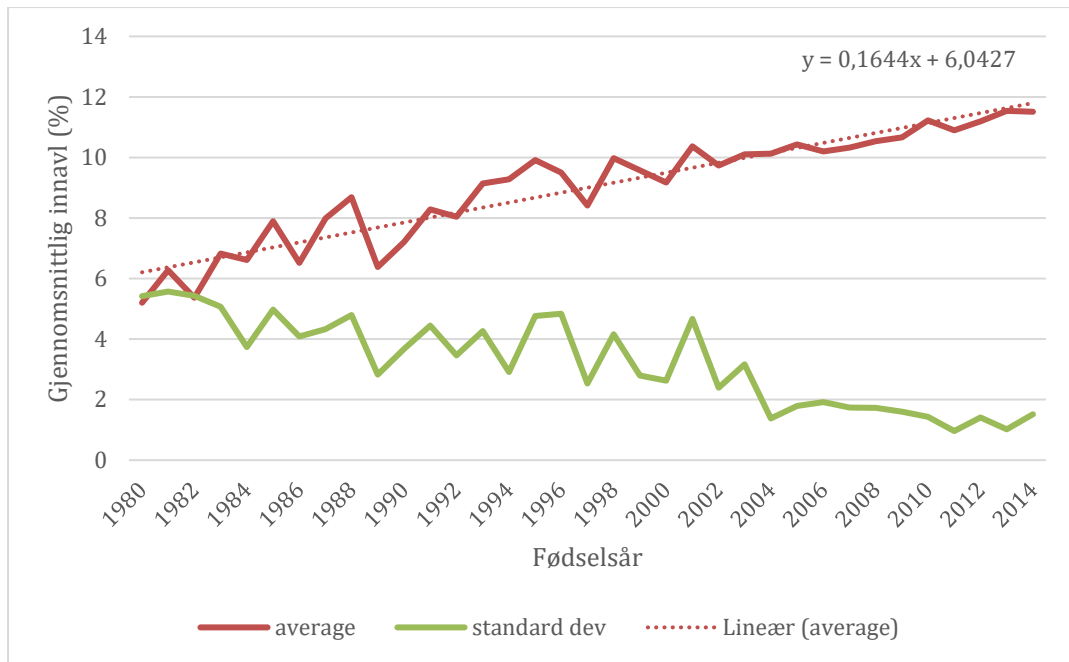
En annen måte å beregne effektiv populasjonsstørrelse på, er å se på fordelingen mellom antall tisper og antall hanner representert i avl i en gitt generasjon. Figur 3 viser at utviklingen er positiv. Det er en jevn økning i antall hanner og tisper brukt i avl. En del av denne økningen er forventet da registreringstallene har steget jevnt de siste 20 år.

Innavlsgrad

Innavl oppstår når en parer nære slektninger, og er uønsket blant annet fordi innavl vil føre til en reduksjon av genetisk variasjon og økt fare for sykdom og defekter i populasjonen. Gjennomsnittlig innavl for hunder gitt i ulike årsklasser er vist i Figur 4 og er for valper registrert som født i 2014 estimert til 11,5 %. Nye tall for gjennomsnittlig innavl vil legges ut når vi får oppdaterte tall.

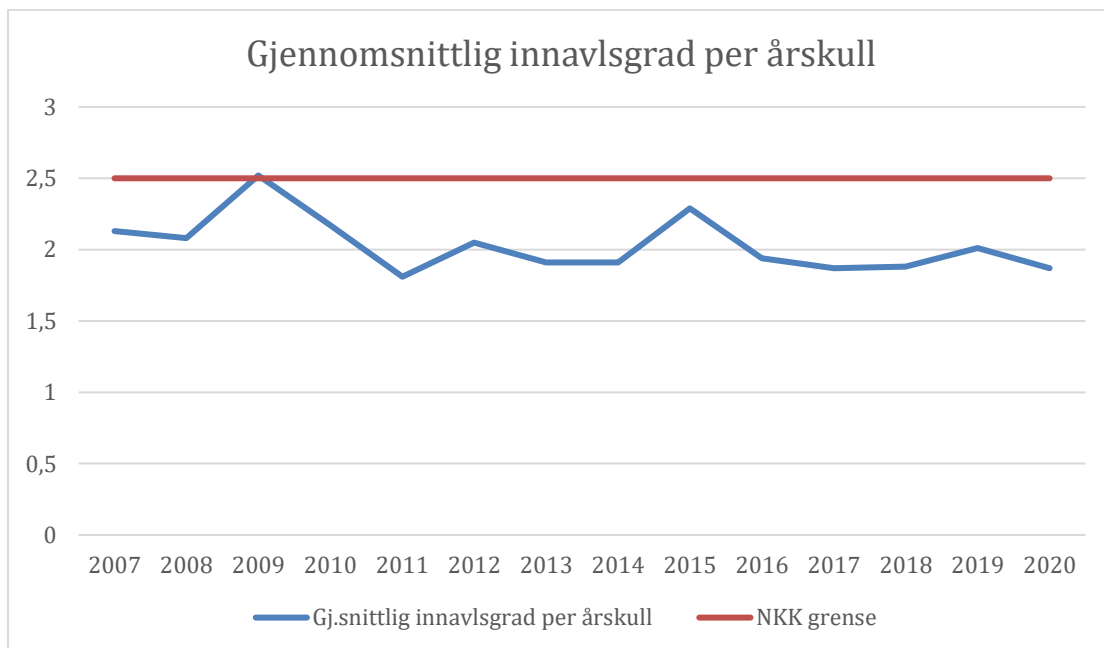
Avlsutvalget for Norsk Elghund Sort har satt at innavlsgraden for en kombinasjon godkjent for parring skal være lik eller under 4 på 6 generasjoner.

RAS for Norsk Elghund Sort

Figur 4a. Gjennomsnittlig innavlsøkning i perioden 1980-2014.

Figur 4 viser gjennomsnittlig innavlsøkning for hunder født i årene 1980-2014. Gjennomsnittlig innavlsøkning for hunder født i 2014 er 11,5%. Trendlinja viser en økning i gjennomsnittlig innavl på 0,16 % pr år. Med et generasjonsintervall på 5 år gir dette en økning i innavl på 0,8 % pr generasjon. Dette er høyere enn anbefalt (0,5 % pr generasjon), men viser at rasen NES har sterkt søkelys på at økningen i innavl ikke skal bli for stor pr generasjon. Figuren viser også standardavviket (variasjonen) for innavlsestimatet pr år (grønn linje, Figur 4). Det er en tydelig nedgang i variasjonen mellom individer for hvor innavla disse er. Dette betyr at det vil bli stadig vanskeligere å finne individer som ikke er så mye i slekt med individene i resten av populasjonen.

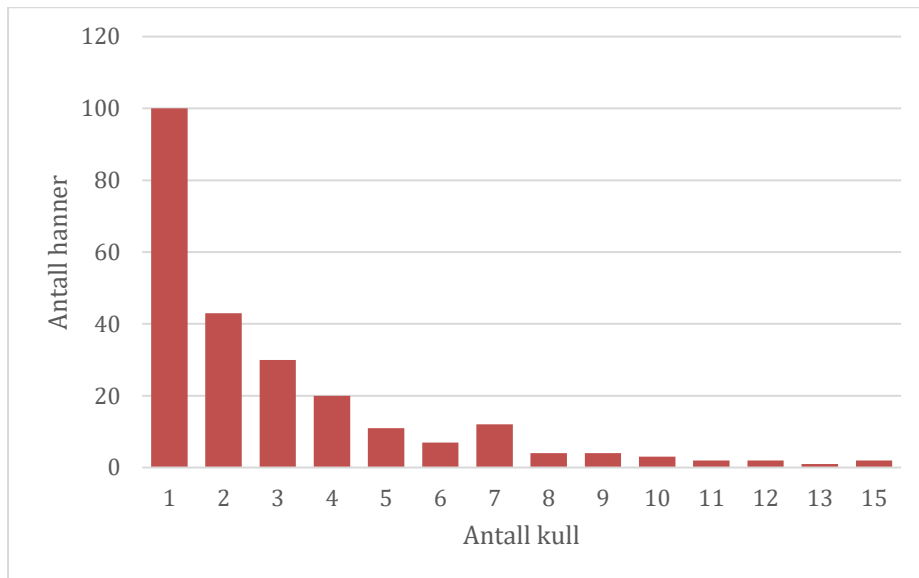
Figur 14b. Gjennomsnittlig innavlsgrad per årskull

Forebygging av innavl

Det er viktig for rasen NES å ha fokus på forebygging av innavl. Basert på NKK sin 5% regel er det nå innført registreringsnekt for mer enn 40 avkom på en hannhund. Det kan imidlertid argumenteres med at denne grensen bør settes lavere for rasen NES, i og med at rasen er en nasjonal rase med lite muligheter for import av ubeslektede dyr.

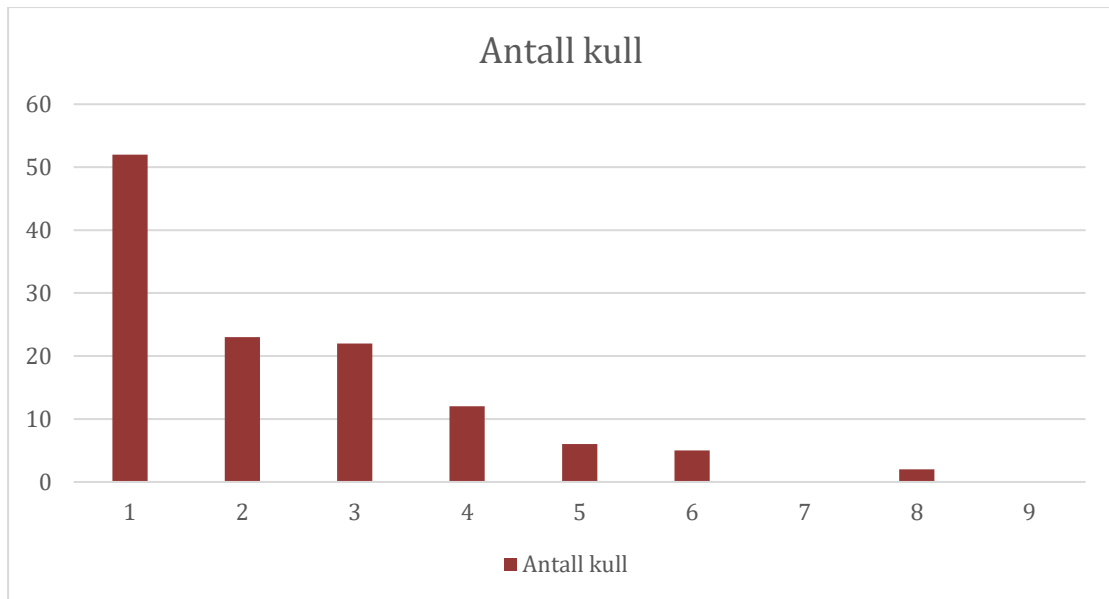
Antall tisper og hannhunder brukt i avl pr år

Antall foreldre i bruk på et gitt tidspunkt bestemmer den genetiske strukturen også til neste generasjoner.

Figur 5. Fordelingen av antall kull pr hannhund. Antall fedre med gitt antall kull på y-aksen, antall kull på x-aksen. Kilde: NKK

Figur 5 viser spredningen i antall kull etter ulike hannhunder i perioden 2000-2015, en periode på 15 år. Som figuren viser, er det stor spredning i bruken av hannhunder. (Det er 80 % av hannhundene som får fire kull eller færre. Enkelte hannhunder har imidlertid vært mye brukt. Det er til sammen 10 hunder som har registrert 10 kull eller flere i perioden).

Figur 6. Fordelingen av antall kull pr hannhund. Antall fedre med gitt antall kull på y-aksen, antall kull på x-aksen. Kilde NKK

Figur 6 viser spredning i antall kull etter ulike hannhunder i perioden 2015-2020, en periode på 5 år. Det er stor spredning i bruk av hannhunder, og det er ingen hannhunder som har 8 kull eller mer. 89% av hannhundene har 4 kull eller færre. Ved å sammenligne de to figurene, ser man en tydelig forbedring en tendens til spredning av kull etter ulike hannhunder.

Innhenting av avlsmateriale fra andre land

Det er liten mulighet til å hente inn avlsmateriale fra andre land, da NES er en norsk nasjonal rase, og det finnes ikke bærekraftige NES populasjoner i andre land.

Oppsummering

Oppsummert viser tallene at antall valper registrert pr år har økt markant de siste 10 år. Med tanke på populasjonsstørrelsen til NES er det fremdeles ønskelig å øke antall valper som fødes pr år. Det er viktig med fortsatt fokus på antall valper en hannhund kan få og å bruke så mange forskjellige hannhunder i avl som mulig.

Beskrivelse langsiktige mål

Ivareta den genetiske variasjon hos Norsk Elghund Sort ved å inkludere flest mulig forskjellige individer i avl.

Prioritering og strategi for å nå målene

Registrerings-nekt for hannhunder over 40 avkom er innført for rasen.

Oppfordre til bruk av flere hunder i avl – videreføre kategori 1 og kategori 2 parringer:

Kategori 1 parringer er kombinasjoner hvor begge avlsdyrene er utstillings (min. VERY GOOD)- og jaktpremierte (min 2. premie), samt kjent HD status. Samlet HD indeks >200. Øvre grense for innavlsgrad er 4, med muligheter for dispensasjon opp til 5, beregnet på 6 generasjoner.

Kategori 2 parringer er kombinasjoner hvor begge avlsdyrene må være utstillingpremierte (GOOD). Et av avlsdyrene må være jaktpremiert. Begge avlsdyrene må ha kjent HD status. Samlet HD indeks >200. Øvre grense for innavlsgrad er 4, med muligheter for dispensasjon opp til 5, beregnet på 6 generasjoner.

Arbeide for at hunde-eiere stiller på jaktprøve og utstilling, samt på annen måte dokumenterer egenskaper for å få frem avlshunder.

Arbeide for avl på friske avlsdyr som oppfyller avlskriteriene.

Videreføre og utvikle avlshundlistene for hannhunder og tisper, for å motivere hunde-eiere til å dokumentere egenskaper på sine hunder.

Arbeide for sædlagring av rasen for å kunne ta dette materialet inn i avl hvis rasen skulle oppleve en krise, eller som materiale til avl når prøvene er f.eks 8 år eller eldre. Dette arbeidet er i gang.

Vurdere bruk av nedkjølt sæd. Dette er aktuelt for å ta vare på viktig genmateriale fra hunder som bor langt unna sentrale områder. Avlsutvalget utreder dette.

Helse

Generell beskrivelse av situasjonen for rasen

Norsk Elghund Sort ansees for å være en frisk rase. Rasen har noen arvelige lidelser som det jobbes systematisk med å redusere forekomsten av. Norsk elghund Sort er en lettstelt hund som er godt rustet for det norske klimaet. Det kan være enkelte individ som har sykdommer/tilstander uten at det gjenspeiler et problem for rasen.

Forekomst av helseproblemer, sykdommer og/eller defekter

Det er enkelte helseproblemer man søker å ha oversikt over for å unngå bruk av dyr med disse lidelsene i avl.

HD – hofteladdsdysplasi

Statistikk for rase siste 10 år

Avkom: 2023

Statistikk for rase siste 10 år

Antall avkom: 2032

	HD	HD %
Totalt	947	46,6%
Fri	792	83,6%
Svak	104	11%
Middels	41	4,3%
Sterk	10	1,1%

Figur 7. Forekomst av HD i NES populasjonen fra 2000 – 2020. Kilde Dogweb NKK

Figur 7 viser prosentvis fordeling av HD og AD gradene Fri, Svak, Middels og Sterk hos NES.

Det er i denne tidsperioden 83 % av undersøkte hunder som er fri for HD. Det er totalt 44% % av populasjonen som er undersøkt for HD.

Det er innført indeks-avl for HD, hvor en godkjent kombinasjon for parring anbefales å ha en samlet HD indeks >200. Indeks-avl ble innført i 2019.

Primær åpenvinklet glaukom

Det ble i 2016 verifisert gentest for primær glaukom, og avlsutvalget godkjenner kun parringer hvor minst et av foreldredyrene er testet genetisk fri. Stambokføring for genstatus er under arbeid.

Øyesykdommer forekommer hos enkelte individer av rasen, uten at dette oppleves som et problem for rasen. Avlsutvalget fører allikevel oversikt over disse diagnosene for å følge utviklingen. NEKF v/ avlsutvalget NES har utarbeidet avlskriterier i forhold til øyesykdommer som er å finne på NEKF sine hjemmesider. Avlsutvalget følger Avlsanbefalinger - Revidert 2018 av gruppen av autoriserte attestutstedere for arvelige øyesykdommer i Norge. Individer med øyesykdommer skal ikke brukes i avl.

Overgangsvirvel – transitional vertebrae

Tilstanden forekommer hos 5-10% av HD avleste individ. Det er per nå ingen indikasjoner for at tilstanden medfører redusert livskvalitet, men det pågår forsknings-studie for å vurdere funksjon opp mot radiologiske funn. Det er ikke innført avls-restriksjoner, man avventer resultater av studie.

Juvenil ataxi

Dette er en arvelig tilstand som først ble beskrevet i 1983. Symptomene er synlige fra 3-4 ukers alder og viser ukoordinerte og ataktiske bevegelsesmønstre. Det er verifisert en gentest for tilstanden i 2020, og arbeidet med stambokføring er påstartet.

Epilepsi

Individer hvor det er stadfestet epilepsi tas ut av avl, kombinasjoner som har gitt epilepsi gjentas ikke. Kullsøsken til individer med epilepsi brukes med forsiktighet i avl.

Forekomster av reproduksjonsproblemer

Det foreligger ingen dokumenterte rapporter om reproduksjonsproblemer for rasen.

Beskrivelse av langsiktige og kortsiktige mål

Beholde rasens gode helse.

Redusere forekomst av arvelig sykdommer.

Prioritering og strategi for å nå målene

Krav om at godkjente avlshunder som har fått mellom 15-20 avkom, må ha 20% dokumentert HD status på avkom før de kan brukes videre i avl

Oppfordre oppdrettere til å informere valpekjøpere om viktigheten av HD fotografering av valper.

Føre statistikk over forekomst av øyesykdommer i rasen.

Stambokføre gentester for arvelige sykdommer.

Innføring av kjent genstatus på primær glaukom og juvenil ataksi som rasekrav for registrering av avkom.

Mentalitet og bruksegenskaper

Jaktprøver, bruksprøver og mentaltester

Gemytt

NES skal være en mentalt stabil hund. Rasen beskrives som en rolig, hengiven hund som knytter seg sterkt til familien og fremstår som uredd og psykisk sterk. Status i dag er at en svært sjelden får tilbakemelding om hunder med uønsket gemytt.

Jaktegenskaper

NES har vist seg spesielt godt egnet som bandhund og har gjennom systematisk avl blitt en spesialist på denne jaktformen.

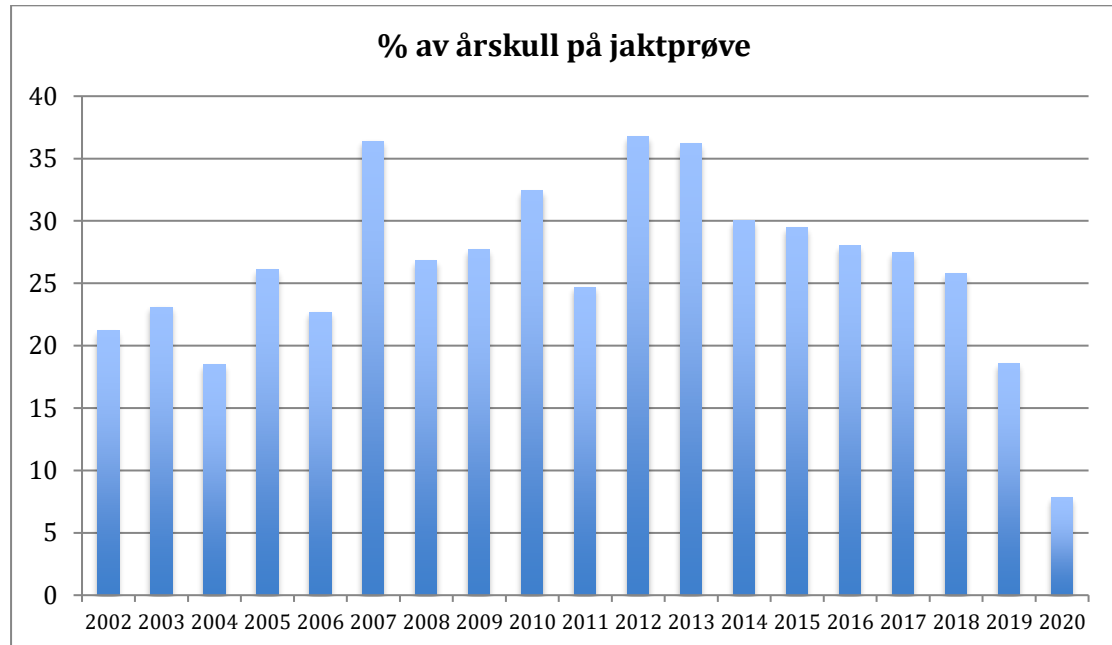
RAS for Norsk Elghund Sort

Det er i perioden 1994-1998 gått 382 stk bandhundprøver, 49 % til premiering og 51 % null premie. I perioden 2010-2014 er det gått 625 stk bandhundsprøver, 64 % til premiering og 36 % null premie.

I perioden 2015-2020 er det gått 1477 stk bandhundprøver, 77% til premiering og 23% null premie.

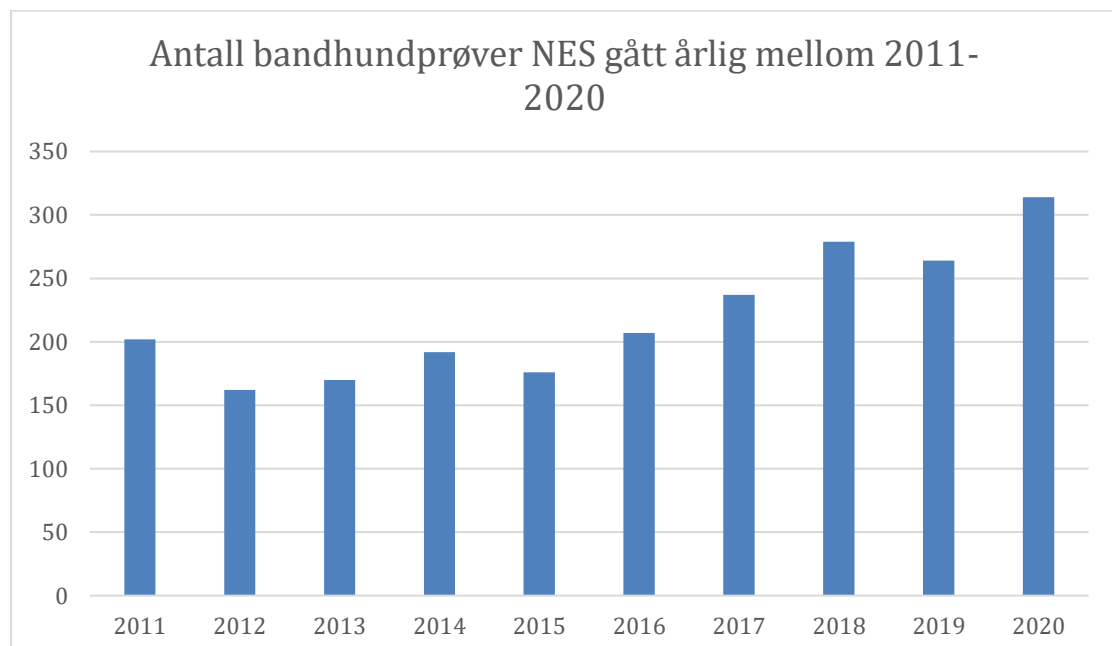
NES har som rase vist meget gode resultater på bandhund NM.

NES er også meget godt egnet til blodspor og ettersøks-arbeid.

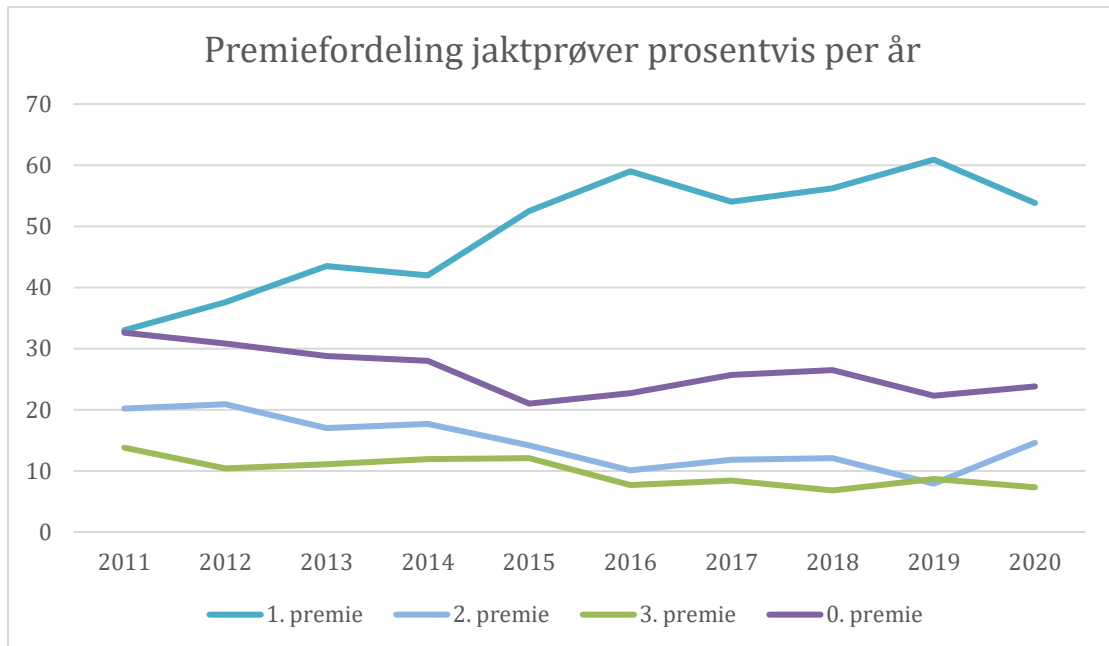
Figur 8 Prosentvis fordeling av årskullene som stiller på jaktprøve. Kilde: Dogweb NKK

Tallene for prosent jakt-startende fra 2019 og 2020 kullet forventes å øke.

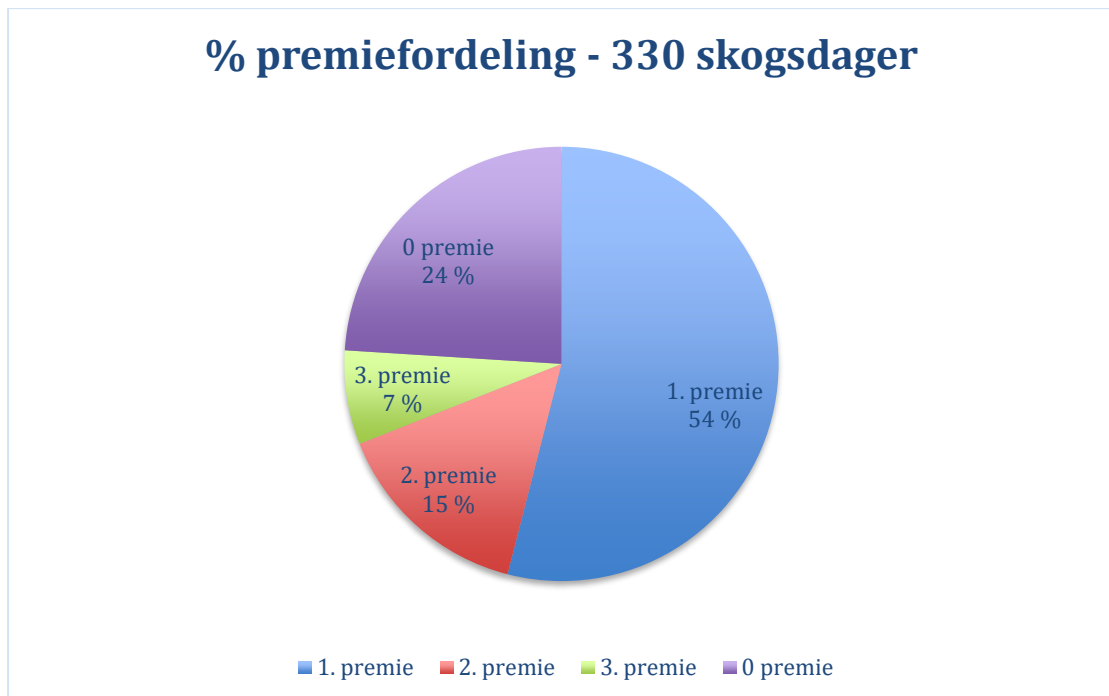
Figur 9 Antall bandhund-prøver mellom 2011-2020. Kilde: Dogweb NKK

Som figur 9 viser, så er det en tendens til økende antall jaktprøver årlig. Her er det trolig flere hunder som har gått flere prøver. Utviklingen bedrer dokumentasjonsgrunnlaget for bruksegenskaper hos rasen.

Figur 10 Premiefordeling jaktprøver prosentvis per år. Kilde: Dogweb NKK

Det har vært en positiv utvikling med gradvis økning 1. premier.

Figur 11 Prosentvis premiefordeling bandhund-prøver NES totalt i 2020. Kilde: Dogweb NKK

Mentalitet og bruksegenskaper i forhold til rasestandarden

Tidligere ble NES beskrevet som stri i gemyttet og lite egnet som familie-hund men med systematisk avl over lang tid så finnes det ikke noen igjen av dette og i dag er NES en tilpasningsdyktig, rolig og hengiven familiehund. Helseundersøkelsen Elghund 2021 viser at 98% av hunde-eierne oppfatter hundene som glade, 90% som trygge, og 65% som tøffe.

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Beholde den meget gode mentaliteten som rasen har. NES er en typisk overværs hund under jakt. Egenskapen til overværet og de øvrige jaktegenskapene skal beholdes og være under stadig forbedring.

Prioritering og strategi for å nå målene

Hunder som gjennom veterinærattest eller utstillingskritikk må antas å ha et uønsket gemytt skal ikke brukes i avl. Med uønsket gemytt menes både aggressive, redde eller nervøse hunder.

Jaktegenskapene forbedres gjennom avl med hovedvekt på jaktpremierte hunder. Det er viktig å få flere hunder på jaktprøve så det blir flere jaktpremierte hunder som utvider avlsbasen.

Bandhundkurs som lokalklubbene i NEKF arrangerer er en meget bra måte å utdanne nye NES eiere i jaktformen og få de interessert i å stille på jaktprøve. God oppfølging fra oppdrettere er også viktig.

Atferd

NES er en sosial, trygg og modig hund. Den er tilpasningsdyktig, og egner seg også godt i barnefamilier. Ifølge rasestandarden skal rasen være modig, energisk og djerv. Helseundersøkelsen Elghund 2021 viser at 96,7% av hunde-eierne er godt eller meget godt fornøyd med hundens generelle atferd, 3,1% er middels fornøyd, mens 0,1% vurderer den til dårlig.

Atferdsproblemer

Det er ingen rapporter om uønsket adferd på NES som rase, på en slik måte at det oppleves som er problem for rasen

Beskrivelse av kortsiktige og langsiktige mål

Ivareta rasens atferd slik den er i dag.

Prioritering og strategi for å nå målene

Målet forutsettes å nås ut ifra det øvrige avlsarbeidet.

Eksteriør

Norsk Elghund Sort er en typisk spisshund og minst av elghundrasene. Kjennetegnene er en velbalansert og harmonisk kvadratisk bygget kropp, opprettstående spisse ører, halen stramt rullet over ryggen, sort kort glinsende pels, stolt reisning, spenstig og atletisk.

Rasepreget som NES har, er mer eller mindre uendret siden standarden ble godkjent i 1905.

Med bakgrunn i dette er det viktig at vi i fremtiden ivaretar eksteriøret på en slik måte at NES framstår som en atletisk, spenstig, årvåken og utholdende hund.

Det vil sikre oss hunder med en funksjon som egner seg meget godt til bandhundjakt i all slags terreng.

Eksteriørbedømmelser

NES dømmes ut ifra rasestandarden for rasen som er å finne på nkk.no

Rasestandard	Problemer
Typisk spisshund. Kvadratisk. Glattliggende og sort hårlag. Opprettstående spisse ører. Halen opprullet over ryggen. Stolt reisning. Spenstig og atletisk.	Ikke ønskelig med tunge hoder og lange rygger. Idealhøyde bør etterstrebtes ved bedømmelsen. Begge kjønn skal ha klart kjønnspreg. Det forekommer en del hunder som er for grovt eller for lett bygget. Begge deler er feil og skal trekkes for i forhold til alvorlighetsgrad. Kvadratisk kroppsbygning: Tispen kan være noe lengre i kroppen. Atferd/temperament: Modig, energisk og djerv. Myke hunder som ikke kan håndteres ved måling eller bittkontroll skal trekkes etter grad. Bjeffing, masete hunder i ringen og aggressive hunder tolereres ikke.

På dommerkonferansen i 2014 ble det pekt på en del punkter satt opp i skjema over, tabell 1.

Dommerkonferansen ga også avklaringer i forhold til rasestandarden for bedømming, dette for å legge til rette for lik bedømming. Tabell 2:

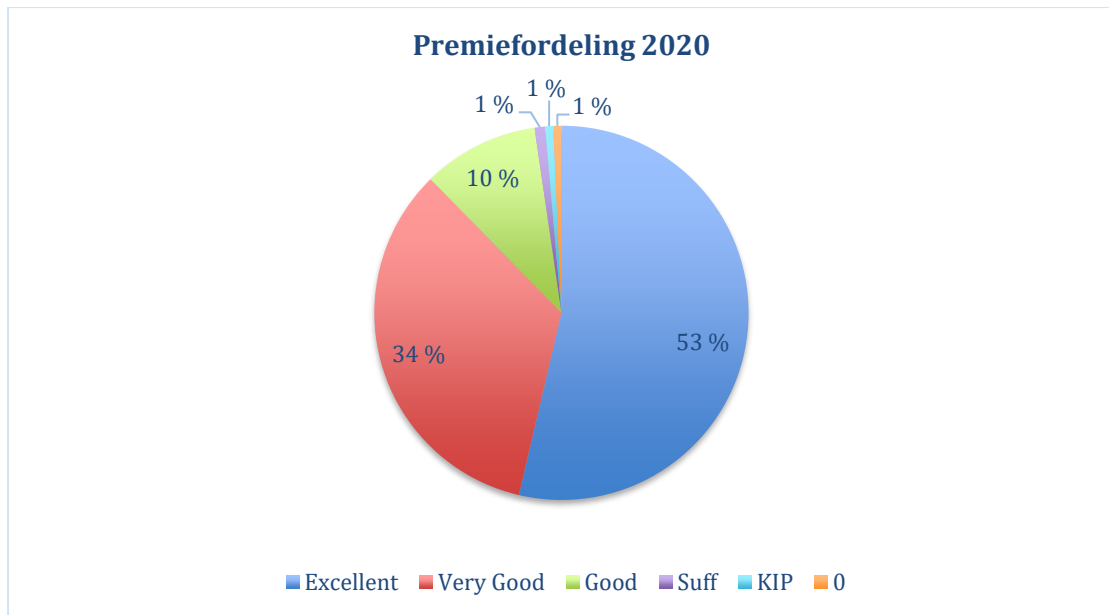
Eksteriørdel	Standard	Kommentar
Skalle	Nærmest flat.	For hvelvet skalle er ikke ønskelig.
Stopp	Tydlig markert, men ikke skarp.	For lite eller for mye stopp er like lite ønskelig.
Ører	Høyt ansatt, stivt oppstående, noe høyere enn	For store ører

RAS for Norsk Elghund Sort

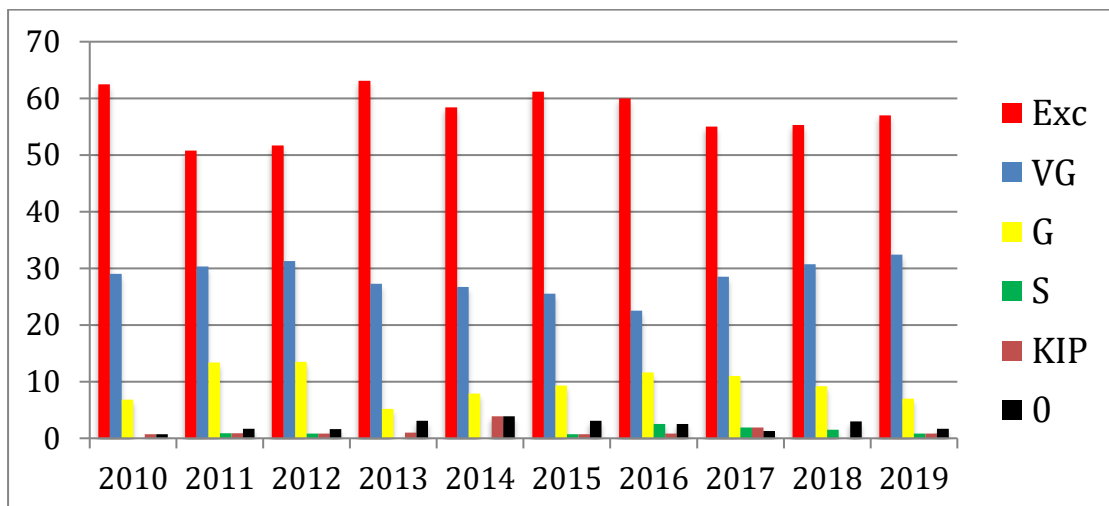
	bredden ved basen, spisse i tuppen.	trekker ned helhetsinntrykket. Det samme gjelder lavt ansatte-, vidstilte- eller slappe ører. Det skal etterstrebes små stive ører som gir et godt uttrykk i forhold til et korrekt hode. Ørene skal være pelsklede på innsiden.
Forlemmer	Tørre, senesterke og solide, men ikke grove.	Lett benstamme og svak mellomhånd er uønsket.
Overlinje	Rett fra manken til krysset.	Slapp eller hellende overlinje er uønsket.
Manke	Velutviklet	Manken er mer utpreget hos hannhunder og bidrar til et tydeligere kjønnspreg.
Rygg	Rett og kraftig.	Svak eller for lang rygg er uønsket. Det forekommer ikke for korte rygger i rasen.
Kryss	Bredt, muskuløst.	Kort og lite avfallene kryss er korrekt. For avfallene og langt kryss er uønsket.
Hale	Høyt ansatt. Tykk, tett behåret, men uten fane. Hardt opprullet over ryggens midtlinje.	Det forekommer for korte haler, lavt ansatte (lavt ansatt hale er ikke avfallene kryss), dårlig rullet og for mye på siden. Trekket etter grad.

Avlsutvalget for Norsk Elghund Sort har sett på fordelingen av premieringer for NES på utstillinger i 2020. Tabell 3 viser at 53% av NES oppnår excellent på utstillinger, noe som viser at majoriteten av rasen er rasetypisk og i henhold til rasestandarden.

RAS for Norsk Elghund Sort

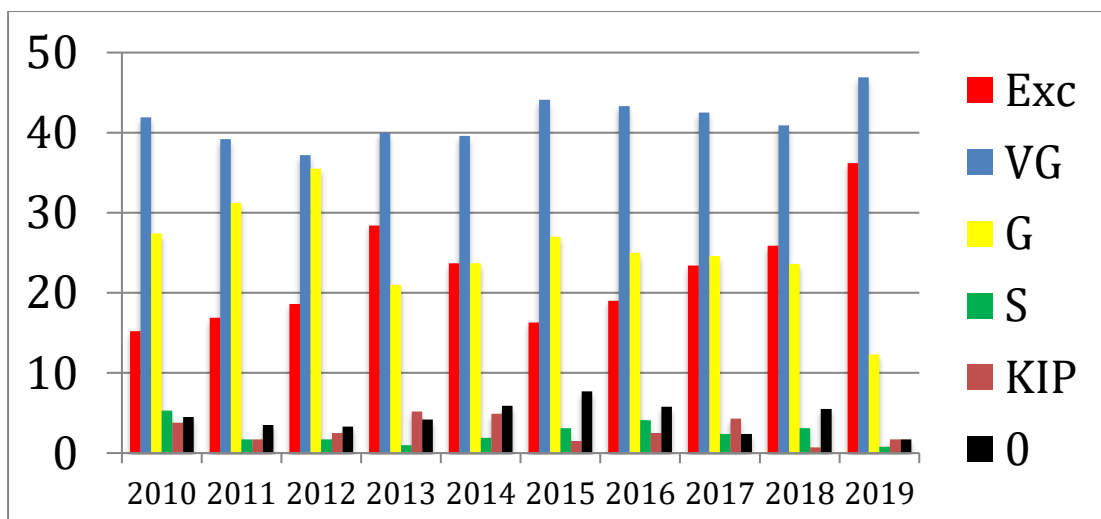

Figur 12 Prosentvis premiefordeling eksteriør. Kilde: Dogweb NKK

Figur 13 Prosentvis premiefordeling per årskull - beste resultat. Kilde: Dogweb NKK

Figur 13 illustrerer premiefordelingen blant årskullene. Her er hver hund kun representert med resultater fra én utstilling. Hvis hunden har vært på flere utstillinger, så er den representert med sitt beste resultat. Figuren viser en excellent prosent på godt over 50% for de fleste årskull. Resultatene for 2018 og 2019 vil trolig endre seg da disse hundene er stilt i ung alder – og trolig har mye å hente på utvikling.

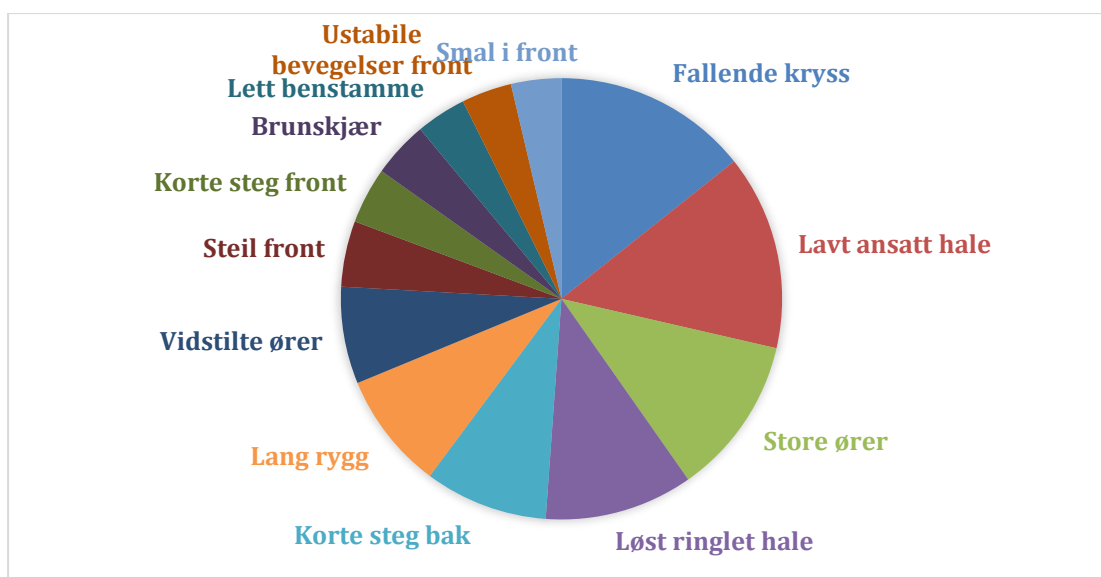

Figur 14 Prosentvis premiefordeling per årskull - laveste resultat. Kilde: Dogweb NKK

Figur 14 illustrerer også premiefordelingen per årskull, men hver kun representerer kun ett resultat, og i denne figuren – sitt dårligste resultat. Begge figurer gir uttrykk for en bedring innen eksteriøret de siste 5 år. Spesielt i figur 14 ser man at excellent gradvis forskyver good. Det er her også en nedgang i hunder som har diskvalifiserende feil på utstilling. Det er ikke hentet ut materiale fra 2020 – da kun et fåtall av disse hundene har rukket å nå junior-alder for utstilling.

Overdrevne eksteriørtrekk

Det er ikke beskrevet overdrevne eksteriørtrekk hos rasen. Avlsutvalget har gått gjennom 109 utstillingskritikker for rasen. Dette er gjort for å se gjennomgående anmerkninger som blir påpekt under bedømmelse av rasen. Figur 15 viser hvordan disse anmerkningene fordeler seg.

Figur15 Fordeling eksteriøre anmerkninger prosentvis på hunder stilt ut i 2020 - tverrsnitt av populasjonen
Kilde: Dogweb NKK

Beskrivelse av kortsiktige mål

Bevare typen.

Bevare rasens funksjonelle eksteriør med fokus på rasedetaljer, konstruksjon og atletisk type som ikke er for spinkel eller tung.

Langsiktige mål

Spre informasjon som vil øke interessen for den eksteriørmessige delen ifht. avl på NES.

Øke antall NES som stiller på utstilling.

Utarbeide statistikker ifht. kvaliteten på eksteriøret for å kunne vurdere og prioritere avlsstrategier videre.

Prioritering for å nå målene

Arbeide aktivt i avlsutvalg for å øke antall hunder som fyller avlskriteriene for å øke genetisk mangfold.

Arbeide for økt interesse og forståelse for viktigheten av utstillinger blant eiere/oppdrettere av NES for å bevare det rasetypiske preget.

Stimulere/bevisstgjøre oppdretteres ansvar når det gjelder rekruttering av egne valpekjøpere til utstilling.

Rekruttere dommere fra egne rekker.

Eksteriørdommerkonferanser.

Arrangere avlsseminarer.

Samle/gjennomgå utstillingskritikker for å få en oversikt over hvor rasen står opp mot rasestandarden.

Oppsummering RAS

NES er en liten rase, som tidligere har vært utrydningstruet. Rasen har beholdt sine gode bruksegenskaper og karakteristiske eksteriør i over 100 år. Det er nå økende etterspørsel etter Norsk Elghund Sort, og det er vanskelig å nå et antall avkom i året som metter dette markedet. De siste årene har det vært en viss økning i antall registrerte hunder med en desidert topp så langt i 2021.

Det er viktig for rasen NES å ha fokus på forebygging av innavl. Basert på NKK sin 5% regel skal ikke hver hannhund for rasen NES ha mer enn 40 registrerte avkom. Med tanke på populasjonsstørrelsen til NES hadde det vært ønskelig å øke antall kull som fødes pr år. For at populasjonen skal være bærekraftig er det behov for flere avlsdyr, og det må avles på flere dyr fremfor avl på et fåtall hunder/matadoravl.

Prioritering av viktige kortsiktige og langsiktige tiltak

Videreutvikle avlshund listene for hannhunder og tisper.

Beholde rasens gode helse og bruk av kun friske hunder i avl.

Føre statistikker/ ha oversikt over sykdommer/lidelser i rasen.

Oppfordre hunde-eiere til å stille på jaktprøver og utstilling for å dokumentere hundenes egenskaper.

Føre statistikker over gjennomgående eksteriøre anmerkinger hos rasen.

Veilede oppdrettere i valg av avlsdyr.

Plan for videre arbeid i klubben

Arrangere samlinger hvert 3. år som arena for informasjon vedrørende bruksegenskaper, eksteriør, helse og avl.

Arbeide for sædlagring og bruk av inseminering med fersk sæd.

Arbeide for å øke rasens populasjon og avlsbredde i fremtiden.

Referanser:

Berg P., Nielsen J. and Sørensen M.K. 2006. EVA: Realized and predicted optimal genetic contributions. CD communication 27-09, 2pp. WCGALP, 2006, s.246.

Falconer, D. S. and Mackay T.F.C. (1996). eds. Introduction to quantitative genetics. 4th ed. Harlow: Longman.

Groeneveld, E., Westhuizen, B.v.d, Maiwashe, A., Voordewind F. and Ferraz, J.B.S. (2009). POPREP: a generic report for population management. Genetics and Molecular Research 8 (3): 1158-1178.

MacCluer J. W., Boyce A. J., Dyke B., Weitkamp L. R., Pfenning D. W. and Parsons C. J. (1983). Inbreeding and pedigree structure in Stanardbred horses. J. Hered. 74:394–399.